

ÉLETRAJZOK

Balla Árpád református lelkész

Kispesten született 1910. február 7-én. Teológiai tanulmányait az I. lelkészképzés vizsgával 1933. február 1-jén Budapesten, majd a II. lelkészképzés vizsgával Debrecenben tette be 1935. szeptember 21-én.

Égi áldásként végzett lelkészi szolgálatának kereteit behatárolóan érzékelteti az alábbi táblázat:

<i>Szolgálatának minősége</i>	<i>Helye</i>	<i>Ideje</i>
Segédlelkész	Pécs	1933. II. 1. – 1933. IX. 16.
Segédlelkész	Hajdúnánás	1933. IX. 16. – 1934. II. 1.
Segédlelkész	Büdszentmihály	1934. II. 1. – 1938. V. 1.
Vallásoktató lelkész	Orosháza	1938. V. 1. – 1942. XI. 1.
Missziói lelkész	Budapest	1942. XI. 1. – 1945. XII. 31.
Lelkipásztor	Hajdúnánás	1946. I. 1. – 1953. I. 31.
Lelkipásztor	Sényő	1953. III. 29. – 1957. III. 4.
Lelkipásztor	Hajdúnánás	1957. III. 4. – 1976. V. 1.
Nyugdíjba vonult		1976. V. 1-jén (13)
Lelkész	Szalonna	1970 – 1978 1978 őszén agyérgörcsöt kapott (Miskolc)
Temetése	Hajdúnánáson	1982. november 12-én

A törzslap adatainak esszenciális, lényeges alkotóit Balla Árpád maga tárta fel lelkészi szolgálatának 50 éves jubileumára készített elemző értékelésében.¹ A Sényőn elszenvedett száműzetésében írott levelei háttérnek meghatározó történéseit pedig felesége emlékiratának segítségével keltjük életre a következő töredékekben.

„...Jött a II. világháború. Kispeestet kiürítették. Mányba, egy dunántúli faluba költözött a család négy apró gyermekkel. Sajnos, Mány a front színhelye lett. Egyik nap az oroszok, másik nap a németek vonultak be. Ez így ment heteken keresztül. A férfiakat elhurcolták és a legszörnyűbb harcokban vetették be. Az asszonyoknak is menni kellett kisgyermekükkel együtt. Majd kiürítették Mányt is. Tök községbe menekült a család. Itt szétszóródtak.

Amikor egy kicsit csendesedett a harc, Biára menekültek, ahol csodálatos módon összetalálkoztak. Nem maradt semmijük, de megmaradt az egész család egészségesen, épen. Ez akkor több volt mindennél.

A fővárosban csendesült a harci zaj és hazaindultak. Budáig tehervonattal és gyalogosan jutottak el. Híd nem volt, komp sem. Az egyetlen lehetőség a pontonhíd volt, ezen kellett átkelni a Dunán. Csaknem olyan volt az, mintha egy szál deszkán kellett volna átmenni. Elöl remegve lépdelt az édesanya: ölében a kisfiú – 8 hónapos –, hátán a legkisebbik leány, Eszter; szoknyájába kapaszkodva a hat éves Jutka. Utánuk egyedül a tíz éves Ida, akinek annyira víziszonya lett, hogy soha többé nem tudott a víz mellett elmenni. A sor végén az apa, hátán a megmaradt élelmet cipelve. Lassan és nagyon nehezen hazaértek Kiszepstre, ahol édesanyjuk várta őket. Aránylag kevésbé kifosztva találták a lakást.

Másnap Balla Árpád Ida kezét fogva – ő volt a védelem a robotba vivés ellen – bement a Református Élet szerkesztőségébe, amelyet szétbombázva talált.² Az utcán Bereczky Albert kiáltott utána: „Árpád te élsz? Ha téged megmentett az Isten, te mented meg az éhező pesti gyerekeket!” Azonnal kétnyelvű (magyar, orosz) írást kapott, amely felszólítja az orosz és a magyar hatóságokat, hogy Balla Árpádot minden munkájában segítsék: vigyék orosz és magyar járműveken – teherautón, vonaton, székéren. Elment az első segélyvonat Hajdúnásra, benne Balla Árpád családja is. Ott volt ennivaló. Nagybátyja terménykereskedő volt, aki a többi kereskedővel összefogva ellátta terménnyel, élelemmel, cukorral, zöldséggel. Állandóan úton volt Budapest és Debrecen között, ezer veszedelemnek kitéve. Egy alkalommal azt a megbízást kapta Ravasz László dunamelléki püspöktől, hogy „fontos iratokat” hozzon el Révész Imre püspökhöz Debrecenbe. Két napig tartott az utazás Pesttől Debrecenig – emlékezik vissza Balla Árpád –, gyalog, tehervonaton, végül egy mozdony szeneskocsija tetején. Ahogy leugrott a vonatról, sietett a püspöki hivatalba. Ott közölték vele, hogy Révész nem fogad senkit, mert rendkívüli képesítő vizsgán elnököl a kerületi tanácssteremben. A terem ajtajánál egy tanárnő örködött és mosdatlan csavargónak nevezte Ballát, amikor elmondta, hogy a püspökkel azonnal találkoznia kell. Töprengés nélkül félretolta az ajtónálló tanárnőt és benyitott a terembe. Egy szempillantás elteltével Révész az ajtónál termett és átölelte a „szenes csavargót”, s bevitte a püspöki hivatalba, s mosolyogva mondta: „Látod, adódik helyzet, amikor mégis a ruha teszi az embert”. Azután kesergett a papok magatartása miatt. A Tiszántúlból sok pásztor hagyta faképnél a nyáját, s a pásztor nélküli nyáj abban az apokaliptikus időben kezdett már szétszéledni. Visszatérvén Pestre, Szabó Imre esperes könnyek között tanácsolta neki, hogy menjen le a Tiszántúltra gyülekezeti lelkipásztornak, hiszen semmit sem tud kezdeni a romos fővárosban négy kisgyermekkel. Újabb debreceni útján

be is kopogtatott Révész Imréhez. „Kitörő örömmel fogadta kérésemet. Szabadon választhatsz magadnak eklézsiát! – mondta, – és már sorolta is az elárvelt gyülekezeteket. Ahogy mondta, egyre mondta az üres katedrákat, mind jobban komorodott az arca. Egyszer csak felugrott és emelt hangon kijelentette: hagyjuk most abba. Tudod, mit kell tenni? Legyen vége a gyémánt-papságoknak!”³

Balla Árpád a Vöröskereszt védelmével dolgozott, családját is a Vöröskereszt plakátja óvta anyósa házában Hajdúnánáson. A nánási gyülekezet lelkészének választotta. A beiktatás az anyósáéknál történt kb. 30 személy részvételével. A megvendégléshez a tanyasi gondnok hozott egy nagy pulykát. A sütemény melással készült.⁴

Lakásuk nem volt, az egyik parókiát a párt foglalta el, a másikba az ostrom idején a tyúkpadról bujkáló vallásoktató lelkész – Illyés Péter – fészkelte be magát, miután abból az orosz parancsnokság elment. Az új lelkész családjával együtt az anyósánál kapott szállást, de ott is csak egy szoba volt. Innen járt be minden nap az ideiglenes lelkési irodába Balla Árpád. Ez volt az „egeres”, amely korábban iskola volt, de később raktárnak használták. Itt állt az előtérben az íróasztala, könyves szekrénye, hátul az összes könyve, bútora. Minden az egerek martalékává lett. A parókián a vallásoktató lelkész és egy vasutas család trónolt, akikhez a Balla Árpád iránti ellenszenv gerjesztésében csatlakozott a másik lelkész, Apostol Elek is. Ők tüntetőleg nem jelentek meg Balla Árpád beiktatásán sem, s távol maradtak az azt követő egy hétig tartó evangelizációs istentiszteletektől is, amelyeken Dobos Károly hirdette az igét a zsúfolt templomban.

Illyés Péter vallásoktató lelkész – saját vallomása szerint – minden áron parókus lelkész akart lenni.⁵ E cél elérése érdekében már 1945-ben – amikor Balla Árpád még csupán a választás előtt állott – „zsidó bérenc”-nek nevezte. 1946-ban a „kommunista párt besúgója” váddal hurcolta meg a presbitériumban. Majd azzal rágalmazta, hogy sikkasztó, részeges gazember, a gyülekezet lelki életének megrontója lett az új lelkész. Illyés Péter megnyerte Apostol Elek lelkésztársa, Rösler János egyházügyi főelődó és a párt támogatását is.⁶ 1951 szeptemberében a politikai oldalról is megkezdődtek a támadások. A Tanács Végrehajtó Bizottsága követelte a gyülekezeti ház felajánlását, a főgondnok és a presbitérium lemondatását. Balla Árpád e felszólításnak szilárdan ellenállt.⁷

Ilyen légkörben kellett dolgoznia Balla Árpádnak Nánáson, mégis gyönyörű munka folyt: vasárnapi iskola, ifjúsági leány és fiú munka, női és férfi biblia körök.⁸ Megindult a biblia iskola és minden este jöttek szorgalmasan 6 évestől 80 évesig.⁹ Megszületett finn példára a népfőiskola. Ithon csak Sárospatakon volt ilyen Szabó Zoltán vezetésével. Tanárok, orvosok, mezőgazdászok, kertészek és mások vállalták a tanítást. Innen kerültek ki védő-

nők, hivatali dolgozók, többen Pesten töltöttek be vezető állást. Sajnos a második év már csak néhány hónapig működhetett.¹⁰

Amikor 1952-ben pünkösöd másodnapját munkanapnak rendelték, a presbitérium a Városi Tanács VB 105/1952. sz. határozatát tudomásul vette és kifejezte azt a felismerését, hogy a mezőgazdasági munkák tervszerű elvégzése – főként a rendkívüli időjárásra tekintettel – a növényápolási munkák folytatása elsőrendű feladat, ezért egyhangúlag kimondja, hogy:

a/ Pünkösöd második napján az istentiszteletet kivételesen nem $1/2$ 10 órakor, hanem reggel 7 órakor tartják. A harangozás $3/4$ 7 órakor kezdődik és 7 óráig tart.

b/ Tekintettel arra, hogy az ünnep első napján két alkalommal lesz úrvacsora osztás, ezért a hétfő reggeli istentiszteleten az úrvacsorát nem szolgáltatják ki.

c/ A gyülekezeti házban a szokásos ünnep délelőtti istentiszteletet nem tartják meg.

d/ A presbitérium e határozatát az ünnep első napi istentiszteletek alkalmával kihirdetik a gyülekezetnek a templomban.

e/ Végül a presbitérium kimondja, hogy határozatát jegyzőkönyvi kivonatban azonnal közli az illetékes hatósággal.

Balla Árpád a presbitéri határozatot sietve elvitte a tanácsházára. Innen azonban csak annak kihirdetésére engedték vissza a templomba, így az igét Apostol Elek hirdette.¹¹

Másnap Balla Árpád reggel hét órakor tartotta az istentiszteletet s utána mentek ki a határba dolgozni a gyülekezet tagjai. Ezzel betelt a pohár. Nyomban hívták Ballát a tanácsra és megmondták neki, hogy ezt nem hagyják büntetés nélkül. Fel is függesztették 1952. június 28-án, s a püspöki hivatal e határozatát felterjesztette az Állami Egyházügyi Hivatalnak Budapestre, amely az államsegélyt megvonta tőle és javadalmának is csak a felét kaphatta a felfüggesztés időtartamára.¹² Majd a Tiszántúli Egyházkerületi Bíróság – fellebbezés után – elmozdításra ítélte.¹³ Ez az állapot napról napra romlott Nánáson, egészen 1953. március 29-ig – Sényőn – egy eldugott szabolcsi kis faluban történt lelkészi beiktatásáig. A sényői presbitérium és gyülekezet Békefy Benő a nyírségi „fegyházmegye” esperesének fellebbezhetetlen határozatára már március 13-án egyhangúlag meghívta lelképásztorának.

A beiktatás napjára így emlékezett Balla Árpád: „Izzó cserépdarab ez az akkori egyháztörténetünköböl”. Előzményként említette, hogy március 26-án, csütörtökön hivatalos levelezőlap érkezett Nánásra Békefy Benőtől, hogy 28-án, szombaton délután okvetlenül jelenjen meg a nyíregyházi esperesi hivatalban. Hogy miért, arról egyetlen betű sincs a lapon, legfeljebb sejtethető, hogy a beiktatásról lesz szó. Ezt a feltevést megerősítette Fintor

Béla nyírturai lelkipásztor levele, amelyben megírta, hogy a sényői gyülekezet sem kapott semmiféle hivatalos értesítést a beiktatásról, sőt a környékbeli szomszédos gyülekezetek lelkészei sem. Így hát kevesen lesznek a templomban, de készüljön fel a szolgálatra. Március 27-én búcsúzott Nánás. Mindenki eljött, aki meghallotta, hogy talán virágvasárnapon lesz Sényőn a beiktatás. Szívszorító volt a búcsúzás, – idézi fel Balla Árpád: „Debreceni Zsuzsanna néni egy öt kilós nánási kenyeret hozott, Molnár Juliska lisztet, Helmecci Lászlóné (temető őr) kenyeret és a gyermekeknek 20 Ft-ot, K. Szabó Sándorné presbíter felesége ugyancsak kenyeret hozott. Nánás 1945-től 1953. március 27-ig kenyeret adott. Akkor, március 27-én kenyérral búcsúzott. Ez a kenyér zálog volt: hozta, küldte a kenyeret Sényőre is.”¹⁴

Sényőn az ÁEH (Állami Egyházügyi Hivatal) megvonta Balla Árpádnétól a segédlelkészi kongruát, így a család havi jövedelme az államszegéllyel és a helyi javadalommal együtt 900 Ft volt. Ebből kellett élniük, úgy, hogy négy gyermekük közül három házon kívül tanult. De a sátáni bérencék nem érték el céljukat. A gyermekek a nyári vakációban megkeresték az egész évi kenyeret. Mentek dolgozni a termelősövetkezetbe, amelynek Eszter szabályos tagja is volt. A gyülekezet nem hagyta magára a lelkészt és családját. Pedig a gyülekezet is nagyon szegény volt, a termelősövetkezet életre hívása előtt az emberek nagyobb része urasági cseléd volt. Feltörték az elhanyagolt papkertet, csináltak melegágyat, valóságos paradicsomkertté varázsolták már az első évben. A gyermekek tartásdíját kifizették a nánásiak meg a teológiai tanárok. Erdős Károly professzor pénzzel is segített.¹⁵

Mégis az egymást követő években a gondfelhők sokasodtak és bár meg nem tört hittel hordozták továbbra is a számkivetés keresztjét, de előbukkantak események, amelyek elhárítása érdekében a valós körülményekre rá kellett mutatni. Megrázó képet tár elénk Balla Árpád az egyházkerületi főjegyzőhöz írott levelében, megtörvén addigi némaságát:

„Pár hét múlva három esztendeje lesz, hogy sem szóban, sem írásban nem jelentkeztem – írja. Vállalva a sényői magányt, a parókia kapuján is csak akkor léptem ki, amikor valahová hívtak, vagy hivatalos dolgom volt. A levelezési kapcsolatot is megszakítottam úgyszólván mindenkivel. Szabadjon mindezt elmondanom az eddigi hallgatásomról. Ugyanakkor hálás szívvel köszönöm, hogy mindig tetszett érdeklődni sorsunk felől és Debrecenben tanuló gyermekeim is érezték szeretetét.

Most kényszerítve érzem magam a levélírássra, ugyanis beadtam a közalaphoz a tanítatási segély iránti kérésemet, amit Békefi esperes úr elutasított azzal, hogy a feleségem visszakapta a kongruáját, ami több mint a tanítatási segély. Ezt a visszautasítást is tudomásul vettem volna, ha nem jutottunk volna a teljes fizetéseképtelenség állapotába...

Már fentebb vázoltam, hogy három esztendő óta itt ülök a Hallgatás forrásai mellett. Nem kiáltottam. Pedig sokszor lett volna arra okom és alkalmam. Minek beszéljek az egyházkerület egyik szétesettebb és legszegényebb gyülekezetéről, amely szeretetben mégis vetekszik a régi gyülekezetekkel. De kicsiny és képtelen többet nyújtani, mint amit nyújt. Jajgathattam volna, hogy a parókián nincs egy ajtó, nincs egy ablak, amelyik rendszeren becsukódna. Nincs egyetlen kályha, amely fűthető volna. A 11–12 fokos szobák dermesztő hidegéről. Arról, hogy a falnak nincs orvosa. Jelenleg például három hete nem láttuk a körorvost. Arról, hogy ide valóban „megsebeztem” érkeztem, súlyos testi nyomorúsággal. Arról, hogy az elmúlt év őszén kénytelen voltam kórházba menni gyógykezelés céljából, hogy a kórházi segély iránti kérésünket is a tanítási segélyhez hasonlóan utasították vissza. Arról, hogy lassan már teljesen tönkrementünk s már a felfokozott fizikai munkáért járó bevételünk sem tudja fedezni a kiadásainkat. Négy gyermek taníttatása, s közülük a jelen pillanatban három a házon kívül. A sényői parókián már elhordozhatatlan a teher. Mit cselekedjünk? – kérdezem őszinte bizalommal és tisztelettel. Megoldás volna, hogy vegyük ki őket az iskolából, hiszen nem kell mindenkinek közép- vagy éppen főiskolát végeznie. Ha rossz diákok lennének, egy percig sem haboznék és ezt a megoldást választanám. Igen, de mind a négy jó tanuló. Melyiknek törjem ketté az életét azzal, hogy nem engedem továbbtanulni? Nincs előttem más út, mint még egyszer megpróbálni kopogtatni az Egyház ajtaján.¹⁶ Kelt, Sényő, 1956. február 29.

Így éltek Isten kegyelméből és a gyülekezet szeretetéből. Ez így volt egész életükben.

1956-ban már ajánlgatták Balla Árpádnak a nagyobbnál nagyobb parókiákat. A nagydobosi lelkipásztori állásra történt meghívásra adott nemleges válaszában összegezte a sényői éveket s elsősorban lelki vonatkozásban elemezte. Teljes nyíltsággal megírta, hogy súlyos ítélettel, az egész ország egyházi közvéleménye előtt pellengérré állítva érkezett 1953-ban a sényői gyülekezetbe. Ez a gyülekezet az első órától kezdve ragaszkodó szeretettel és megbecsüléssel vette körül és igyekezett elfeledtetni azokat a sebeket, amelyeket a Nagykunsági Egyházmegye 10. B./1952. számú ítélete ütött. Ennek az ítéletnek félelmetes jeleivel találták magukat szemben gyermekei az egyetemi felvételi vizsgáikon. Ida 1953-ban, Júlia 1956-ban állott az egyetemi felvételiztető vizsgabizottság előtt. Mindkettőjüktől először azt kérdezték meg, hogy édesapjuk hogyan került Hajdúnánásról Sényőre? E kérdésből meg lehetett állapítani, hogy Balla Árpád ügye mögött súlyos politikai okok voltak és az ítélet az 1951–52. év forró légkörében született. Viszont olyan súlyos és kemény volt az ítélet, hogy egészségileg az egész család megrokkant. Ő maga súlyos szívbajjal küzdött. A naponkénti kenyé-

rért való küzdelem kiskorú gyermekeit is arra kényszerítette, hogy nehéz fizikai munkát vállaljanak iskolai tanulmányaikon kívül s ennek következménye, hogy három gyermeke szív- és ízületi betegséget szerzett.

A 10. B./1952. számú ítélettel kapcsolatban felsorakoztatta azokat a kényszerítő körülményeket, amelyek között az ítéletet tudomásul kellett vennie. Így például „a hajdúnánási tanácselnök több ízben fizikai kényszer alkalmazásával is megfenyegette. Arra is utalt, ha nem fogadja el az ítéletet, akkor Papp Béla karcagi lelkész sorsára juthat, aki – mint mondotta – a hívek szerint a börtönben meghalt. A közellátás érdekeit veszélyeztető bűncselekmény elkövetésével is vádolták és követelték az egyházi főhatóságtól, hogy őt távolítsák el Nánásról”.¹⁷

Az egyházmegyei bíróság a Sényőre való áthelyezést jogtalanul és törvényellenesen hajtotta végre, ezért Balla Árpád kijelentette, hogy ő csak Nánásra megy vissza. Ez meg is történt. Ez volt az ő rehabilitációja. Nánáson újra beiktatták.¹⁸ Folytatta azt a munkát, aminek abbahagyására erőszakkal kényszerítették. A nánási gyülekezet szerete határtalan volt: kiházasították még a négy gyermeküket is. Megkaptak a gyülekezetől mindent, ami egy új háztartásban szükséges volt. Megbékélt boldogsággal írta Balla Árpád, hogy a „fegyházmegyéből” hazatért az „egyházmegyébe”.¹⁹

A lelki munka megelégnült Nánáson és vidékén. Balla Árpád evangelizált sokszor egész heteken át. Egészségi állapota azonban egyre gyengült. 1970-ben betöltvén a 60. életévét, nyugdíjazását kérte, de elhivatását tovább folytatta a Tiszáninneri Egyházkerületben. Darányi Lajos püspök nyolc gyülekezetet ajánlott neki, ahol nem volt lelkész. Ő Szalonnát választotta, – úgy értesülvén –, hogy templomba járó kis gyülekezet van, Árpád-kori műemlék templommal. Kiderült, hogy a templomot teljesen fel kell újítani. Lankadatlan munkával és sok-sok utánjárással ezt a feladatot is megoldotta és befejezte égi áldással.²⁰

1978 őszén agyérgörcs támadta meg. El kellett mennie Szalonnáról. Fájdó szívvel hagyta el kedves gyülekezetét. Sírva nézte, amint kocsira rakták a holmijukat. Miskolcra költöztek. Írt mindaddig, amíg a szeme elhomályosult. Egy kiváló kazinobarcai szemész megműtötte, de többet már nem tudott dolgozni.²¹

1982. november 12-én – ragyogó napfényben – Hegedüs Loránd temette abba a sírba, amelyet a nánási gyülekezet csináltatott számára a sírkövel együtt. Ott áll a sír a temető közepén, egykori hívei között. Még ma is friss virággal borítják állandóan és megáll a temetési menet a sírjánál, ha éppen ott haladna el. Feleségét is ott várta a sír, Balla Árpádné Balogh Julianna felirattal. Emléke, lelke örökké él – amint hisszük – az örökkévalóságban.²²

(Részlet Balla Árpád Péntekhegyi levelek című, 2000-ben megjelent könyvének bevezetőjéből.)

Vajányi Lajos

*1848–49-es honvéd főhadnagy,
perkupai református lelkész,
tornai esperes*

Barkán született 1828-ban. Édesapja, Vajányi Mihály 1831-ig barkai, 1831-től 1854-ig perkupai református lelkész volt.

Vajányi Lajos tanulmányait Losoncon kezdte, majd Sárospatakon folytatta. 1848-ban a tornai önkéntes csapatral a szabadság védelmére kelt. Torna vármegye 459 fegyverforgató embert állított ki, melyből 180 fő nemzetőrként szolgált. Zsarnay Pál alszolgabíró ötven főből álló gerillacsapatot szervezett. A parancsnok ő maga lett, hadnagyai pedig Vajányi Lajos és Gyarmati Lajos. A megye főispánja ebben az időben Ragályi Miksa volt, aki erélyes kézzel intézte a megye ügyeit. A gerillacsapat is az ő felügyelete alatt állt, és a rendeltetése a rend fenntartása és a nemzetőrség begyakorlása volt a megyében. A siker érdekében a megye több falujából berendelték a puskaműveseket és a lakatosokat Tornára, ahol fegyverműhelyt rendeztek be. A honvédelem székhelye Torna volt, de amikor az oroszok betörték a megyébe, átköltöztek Barkára.

Vajányi Lajos vitézül végigküzdötte a szabadságharcot, és honvéd főhadnagyként tette le a fegyvert. 1849 őszén visszatért Sárospatakra folytatni tanulmányait. 1852-ben Szádelőben kápláni vizsgát tett. Előbb helyettes lelkész Körtvélyesen, majd atyja halála után, 1854-től a Perkupa-Varbóc-i gyülekezet lelkésze. Harminchét évig szolgált, munkálkodott Perkupán.

A Tornai Református Egyházmegyében előbb aljegyző, majd főjegyző, végül tanácsbíró volt. 1884 őszén Szádelőben esperessé választották. Hat és fél évig, haláláig viselte e tisztséget. Működése alatt az egyházmegyét a rend, a békesség és az előrehaladás jellemezte.

A népnevelés volt az, amelyet mindenk felett a szívéen viselt. Egyházmegyéje, majd az egyházkerület tanügyi bizottságának volt az előadója, és tagja volt a Sárospataki Főiskola igazgatótanácsának. Polgári téren Torna vármegye megyebizottságának volt a tagja, és évtizedekig betöltötte a szini országgyűlési választókerület elnöki tisztségét.

Lelkészi jövedelmi földjein egész kis mintagazdaságot működtetett. Kedvelte a méhészetet, lelkésztársai körében méhészegyletet szervezett.

Az egész világ gazdaságát érzékenyen sújtó filoxéra pusztításakor az egyházakat a kipusztult szőlők újratelepítésére, amerikai szőlőfajták ültetésére sarkallta. Ebben a munkában ő maga járt elől. Szakmunkákat olvasott, országos szőlőtelepekre járt és átadta tapasztalatait paptársainak, a hozzáfutó embereknek.

Orvos is volt. Nemcsak a léleknek, a testnek is. Messze vidékről jártak hozzá bizalommal a szenvedők gyógyulást keresve. A hasonszenvi gyógy mód (piciny adagokban beadott ugyanazon gyógyszerekkel szünteti meg a betegséget, melyek nagy adagban az egészséges embernél éppen a betegséget idézik elő) rendíthetetlen híve és hivatott mestere, művelője volt. Az 1872–73. évi kolerajárvány idején önfeláldozóan segítette a vidék betegeinek a gyógyításában. E téren szerzett érdemeit a királyi kegy a Ferenc József-rend lovagkeresztjének adományozásával jutalmazta. Visszautasítani nem lehetett, de soha többé nem tette fel és nem is beszélt róla szívesen. A kitüntetésen lévő évszám – 1849 – a hazának és neki is a leggyászosabb esztendőt juttatta eszébe, a honfiúi keservet keltette fel mélyen érző szívében. Tettét különben is emberbaráti kötelességének tartotta.

Nagy zeneértő volt, kedvelője a szívet-lelket nemesítő dalnak. Erőteljes basszus hangja volt.

Családalapításra későn határozta el magát. Felesége Massiczay Gabriella (Kassa, 1854 – Szalonna, 1938) volt. Gyermekük nem volt. Fáradalmait hű neje és testvérei körében pihente ki boldog otthonában.¹ Sógorai: Nehéz József szini református tanító, Jedlicska József szalonnai és Vécsey István szendrői földbirtokosok.

A Tornai Esperesség példásan szerény, fáradhatatlan munkása volt, mint a esperes. Kötelességtisztelő, nemes lelkű, a tanügyet forrón szerető egyházi vezető volt. Keveset beszélt, de tetteiben versenyzett a legjobbakkal.

A nagyok, a jelesek halálában csak az a vigasztaló, hogy nem enyésznek el örökre és nyomtalanul. Tetteikben ércnél maradandóbb emléket emelnek maguknak az emberi szívekben. Példájuk hosszú időn át tette buzdít és buzdítóan hat az utánuk következő nemzedékekre. Ilyen ember volt Vajányi Lajos.

Sajnos Perkupa és környéke népe elfeledte már ezen jeles elődöt. Bízva-bízhatunk most, hogy emléke felidézésével, emlékköve felújításával, egy róla elnevezett alapítvány létrehozásával újra felfedezhetjük őt. Tetteiből, példájából erőt meríthetünk. Legyen áldott az emlékezete!²

Összeállította: Laki-Lukács László

Jegyzet

¹ Vajányi Lajos halála után két évvel, 1893-ban a felesége az égerszögi lelkész, Kapossy György (Barka, 1866 - Szin, 1915) neje lett. 1909-ig voltak Égerszögön. Házasságukból nem született gyermek. 1909-ben a férj betegsége miatt Szinbe költöztek a sógorukhoz, Nehéz Józsefhez és családjához. Gabriella asszony férje halála után egy másik testvéréhez, Margithoz költözött Szalonnára, ahol 85 éves korában testvérével együtt gyilkosság áldozata lett 1938. november 23-án. Szalonnán alusszák örök álmukat.

² Vajányi Lajos életútját hosszú kutatómunkával sikerült összeállítani. Korabeli újságok, anyakönyvi bejegyzések révén.